

DE IJVERIGE CHRISTEN

Over het leven van een Christen

Door

CHRISTOFORUS LOVE
1618-1651

Eerste uitgave:
Henricus Versteegh
Utrecht 1655

Vertaald door H.V.S.

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

1. DE WARE GELUKZALIGHEID

Maar Christus zeide: Ja, zalig zijn degenen die Gods Woord horen en hetzelfde bewaren. Lukas 11 : 28.

In de duistere mensheid van Jezus Christus brak er zó'n heerlijke luister van Zijn Godheid uit, dat Hij, hoewel in persoon zeer gering en veracht werd gezonden, nochtans de woorden die Hij sprak en de werken die Hij deed, te kennen gaven dat Hij werkelijk de Zoon van God was.

- Zijn woorden toonden het, zelfs naar het oordeel van Zijn vijanden. De dienaars van de Farizeeën zeiden: *Nooit heeft een mens alzo gesproken gelijk deze mens.*
- Van de werken en wonderen die Hij deed wordt gezegd: *Dat dergelijke vanaf het begin der wereld niet geschied waren.* Zoals ze ook zeiden wanneer Hij een blindgeborene genezen had: *Van alle eeuwen is het niet gehoord dat iemand de ogen van een blindgeborene geopend heeft.* Zijn wonderen werkten verwondering, zelfs in de harten van hen die daardoor tot haat verwekt werden.

Het wonder dat Jezus in dit hoofdstuk deed, namelijk het uitwerpen van de duivel uit een mens die stom was, maakt dat het gerucht van Christus zeer verspreid werd over vele delen in de wereld. En hoewel Zijn vijanden hierom niet wilden erkennen de Godheid van Christus, zo kwam er evenwel een jonge vrouw (zoals uit de geschiedenis kan vernomen worden) en verhief haar stem, en zei tot Hem: *Zalig is de buik die U gedragen heeft en de borsten die Gij gezogen hebt.* Christus, in plaats van haar te bedanken voor haar lofuiting, bestraft haar veeleer en zegt tot haar: *Ik zal u zeggen wie de zaligen zijn. Ja, zalig zijn degenen die het Woord Gods horen en hetzelfde bewaren.* Aldus hebt u de samenhang van deze woorden.

Deze spreuk van de vrouw was een spreekwoord onder de Joden. Als iemand iets prijzenswaardig had verricht, plachten zij uit te roepen: *Zalig is de buik die u gedragen heeft.*

Uit deze algemene manier van spreken kunt u dit waarnemen: *dat goede kinderen tot een grote lof en zegening van hun ouders zijn.* Deze vrouw prees met recht de moeder van Christus, die zo'n Zoon als Hij was, gedragen had. Salomo zegt: *Een wijze zoon zal zijn vader verblijden.* En op vele andere plaatsen van de Schrift lezen we dat een grote lof en prijs gekregen hebben die ouders welke God gezegend heeft met wijze en godzalige kinderen. Daarentegen lezen we dat de Schrift het die ouders tot schande rekent, die goddeloze kinderen voortbrengen, kinderen die het getal van de verdoemden vermeederen, de hel voller maken en de aarde verontreinigen. Daarom lezen we zo dikwijls in de Schrift dat een zotte of goddeloze zoon zijn ouders beschaamd maakt.

De nuttigheid hiervan is om u te leren dat:

- Wie God met goede kinderen gezegend heeft, moet boven mate God dankbaar wezen, want het is voor u een grotere zegening dan indien God uw huis met zilver en goud vervulde.
- U, die God zozeer verdrukt hebt, dat Hij uit uw lendenen heeft goddeloze kinderen doen voortbrengen, ach, weent onder de zware hand Gods, dat Hij u heeft gemaakt tot werktuigen om kinderen ter wereld te brengen die het getal der verdoemden in de hel zullen vermeederen.

Zoveel zij gezegd van de woorden van deze vrouw, welke zeide: *Zalig is de buik die U gedragen heeft en de borsten die Gij hebt gezogen.* Maar Christus antwoordde: **Ja, zalig zijn degenen die het Woord Gods horen en hetzelfde bewaren.**

Christus zei: *Ja, die zijn zalig.* Hij zegt niet dat Zijn moeder niet zalig was, maar opdat die vrouw Zijn moeder niet te veel zou toeschrijven, dewelke dacht dat ze zo gezegend was, alleen omdat zij Hem in haar buik gedragen had. Daarom zegt Hij: *Kom, Ik zal u zeggen wie waarlijk een zalig man of vrouw is: het zijn degenen die Gods Woord horen en dat bewaren.* Christus wilde haar prijzen niet aannemen maar Hij bestraft haar zacht.

Merkt hieruit aan, dat u behoort toe te zien, dat u niet met hovaardij gekitteld wordt, als u uzelf of de uwen hoort prijzen. Christus wilde het aanprijzen van deze vrouw geenszins toelaten. Zij meende dat de maagd Maria de gelukkigste vrouw was van de gehele wereld, maar Christus zegt: *Ja, die zijn zalig, welke consciëntie maken van Gods Woord te horen en dat bewaren.* Een gelovig hoorder die Christus gehoorzaam is, is zodoende eerder zalig dan de maagd Maria was, alleen omdat ze Christus in de wereld gebracht had, hoewel het de gelukkigste geboorte was die er ooit geschied is. Och, hoe behoorde dit voor ons een aansporing te wezen om te horen en te doen al wat wij horen, omdat wij aldus doende zalig zijn.

Ik zal enige dingen aanmerken uit de wijze en manier van spreken die Christus hier gebruikt.

- Ten eerste: er staat niet zalig zijn degenen die het Woord Gods *horen*, want er zijn veel soorten van hoorders die niet zalig zijn, maar zalig zijn degenen die Gods Woord horen en het zelf bewaren, die het in hun hart inlijven en dien zo naar deszelfs gelijkenis veranderd worden. Van vierderlei hoorders wordt er gesproken in Mattheüs 13, waarvan drie de zaligheid niet verkrijgen. Alle hoorders bereiken de zaligheid niet, hoewel zij hetzelfde Woord Gods horen; niet het *horen*, maar het *bewaren en onderhouden van Gods Woord* maakt zalig.
- Ten tweede, merkt ook aan dat er staat: *zalig zijt gij die gelooft.* Hoewel het ook waar is, dat alle ware gelovigen zalig zijn, zo wordt dit nochtans zo niet gezegd, opdat de mensen niet zouden menen dat enkel het geloof genoeg is om hen zalig te maken, of dat zij het horen van Gods Woord, het bidden en de sacramenten te ontvangen, nu al te boven zijn, met welke hoogdravende ijdelheden velen in deze dagen zijn ingenomen en besmet.
- Ten derde, ook staat er niet: *zalig zijt gij die het Woord Gods bewaart*, met uitsluiting van het horen, maar het horen van Gods Woord wordt er in gesloten. Zalig zijt gij die hoort en bewaart. Vele mensen menen dat ze al tot een grote volmaaktheid van leven en omgang gekomen zijn door het onderhouden van Christus' geboden, maar zij sluiten het horen uit, zij laten na het Woord te horen. Doch die zijn eerst zalig in de ogen van Jezus Christus, welke het Woord Gods horen en bewaren.
- Wederom, er staat niet: *zalig zult gij zijn die het Woord hoort en bewaart*, maar *zalig zijt gij*, om aan te wijzen dat u niet alleen zult zalig wezen *als u in de hemel komt*, maar dat u zo doende al zalig zijt, terwijl u hier op aarde bent. De apostel zegt: *Maar nu van de zonde vrij gemaakt zijnde en Gode dienstbaar gemaakt zijnde, hebt gij uw vrucht tot heiligmaking en het einde het eeuwige leven.* O mens, indien gij heilig zijt, u hebt uw vrucht aler u tot het eeuwige leven komt.
- Ten vijfde, er staat niet alleen: *zalig zijt gij zo u hoort en bewaart*, maar zo u het *Woord Gods* hoort en dat bewaart. U kunt mensen horen die verdoemelijke

dwalingen prediken en u kunt die vast in uw hart prenten, maar in dit geval bent u nader bij een vloek dan bij een zegen. Het kan wezen dat enigen vele predikaties horen en daarna doen, maar als ze niet overeenstemmen met Gods Woord en niet gegrondvest zijn op de Schrift, dan zullen zij door het horen eerder een vloek over de hals halen dan een zegen. Daarom zegt hier de Heilige Geest: *zalig zijn degenen die het Woord Gods horen en hetzelfde bewaren.*

Hierdoor behoorden de mensen geleerd te worden wel toe te zien wie, wat en hoe zij horen. Wij lezen van de leraars die verderfelijke ketterijen zullen invoeren en dat vele hun verdorvenheden zullen navolgen, want zo zegt Petrus: *En er zijn ook valse profeten onder het volk geweest, gelijk ook onder u valse leraars zijn zullen, die verderfelijke ketterijen bedektelijk zullen invoeren, ook de Heere, Die hun gekocht heeft, verloochenende en een haastig verderf over hen zelf brengende; en velen zullen hun verderfenissen navolgen, door welke de weg der waarheid zal gelasterd worden. En zij zullen door gierigheid met gemaakte woorden van u een koopmanschap maken, over welke het oordeel van over lang niet leeg is en hun verderf sluimert niet.* Zo zijn ze dan niet zalig die de zodanigen horen, welke verderfelijke ketterijen invoeren. De Schriftuur eigent alle hoorders de zaligheid niet toe, maar alleen diegenen welke Gods Woord horen en dat bewaren.

- Ten zesde, er staat niet: *zalig, of, ook diegenen*; maar, *ja die zijn zalig*, namelijk *die*. Christus zegt niet: *Mijn moeder is een zalige vrouw en diegenen zijn ook zalig die Gods Woord horen en hetzelfde bewaren.* Maar Christus zegt: *die* zijn zalig. Alsof Hij zegt: die mannen en vrouwen acht ik eerder zalig dan Mijn eigen moeder, die een middel is geweest om Mij in de wereld te brengen. Och, hoe behoorde deze bedenking onze harten te doen ontvonken en op te wekken tot een naarstig gehoor van Gods Woord en een consciëntieus uitwerken van hetgeen wij horen; er is een dergelijke spreuk in de Bijbel niet.
- Ten zevende, er staat niet: *die mensen zijn eerder zalig, welke Mijn woorden horen*, zoals in enige andere plaatsen staat. Maar hier staat: *die Gods Woord horen*. Want indien Christus gezegd had: Ja, die zijn zalig, die Mijn woorden horen, zo mocht het volk gedacht hebben dat Christus alleen Zijn eigen prediking en die Hem in Persoon horen, zaligheid toeschreef. Daarom zegt Christus: *Ja, zalig zijn diegenen die Gods Woord horen.* 'Dus, door wie het ook gepreikt wordt, hetzij Petrus, of Paulus, of Apollos, hetzij enig discipel die nu leeft of enig dienaar van het Evangelie die hierna tot het einde der wereld zal leven. Al wie Gods Woord (vervat in de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament) hoort en dat bewaart, die is eerder zalig dan Mijn moeder was, voor zover zij aangemerkt wordt als een instrument waardoor ik ter wereld gebracht ben.' En in deze manier van spreken stelt Christus een verborgen eer en heerlijkheid in de dienaars van het Evangelie omdat Hij de zegen niet alleen bepaalt aan *Zijn prediken* maar dezelve uitstrekt tot al de dienaars die Gods Woord prediken. En dit is de reden (gelijk velen menen) waarom de Schriftuur zegt: *Dat hij die gelooft, grotere dingen doen zal dan Christus Zelf.* Dit wordt niet verstaan van het werk van verlossing, maar van het werk der bediening, dat namelijk een getrouw dienaar meer zielen bekeren zal dan Christus Zelf door Zijn dienst bekeert.

Zeker, Christus kon al Zijn toehoorders bekeerd hebben, maar Hij deed dat niet, opdat de mensen niet zouden denken dat ze niemand anders dan Christus moeten horen. Wij lezen niet, van velen die door Christus' predikatie bekeerd werden; meer werden er door Petrus en de andere apostelen bekeerd, dan door Christus Zelf. Dit deed Christus opdat het volk niemand van Zijn gewone dienaars zou verachten. Indien Christus er meer bekeerd had dan al de discipelen, dan zou het

volk misschien de discipelen klein geacht hebben en alleen Christus nagevolgd hebben.

Dit onkruid begon te groeien ten dage van de apostelen. *Dit zeg ik*, zegt Paulus, dat *een iegelijk van u zegt: ik ben van Paulus, en ik van Apollos en ik van Cefas en ik van Christus*. De apostel bestraft degene die zei: *Ik ben van Christus*. De bedoeling hiervan is niet, alsof zij te beschuldigen waren omdat ze Christus navolgden en bekenden; dat zij verre. Maar er waren enigen in de kerk van Korinthe, welke lichtelijk zeiden: Ik vraag niet naar het prediken van Paulus of Apollos, maar ik wil Christus alleen horen. Dit was op een ongeregelde en zondige wijze Christus verheffen. Nee, Christus wil niet dat men Hem en Zijn predikatie zo zal verheffen en dat men ondertussen de bediening van Zijn dienaars zal verachten; dit prediken is verkeerd in Zijn ogen, want Hij zegt: *zalig zijn degenen die Gods Woord horen en hetzelfde bewaren*, dus, wie het ook gepredikt heeft, indien hij maar een getrouw dienaar is.

- Ten laatste, er staat niet: *zalig zijn zij óm het horen en om het bewaren*, maar: *zalig zijn degenen die het horen en die het bewaren*. God de Heere zou u niet zegenen om het horen, al hoorde u zoveel predikaties als er dagen in het jaar zijn, maar Hij zegent degenen die horen, gehoorzamende Zijn bevel en doende hetgeen zij horen. Zo hebt u dan hier acht bedenkingen over de manier van spreken die Christus hier gebruikt.

Nu zal ik gaan tonen wat er verstaan wordt door het gehoorde Woord Gods *te bewaren*. Dit bewaren geschiedt tweezins.

- Eerst, dat u het in uw geheugen bewaart. *Maria*, staat er, *bewaarde deze woorden in haar hart*. Zij bewaarde die in haar memorie. Ons geheugen moet gelijk de ark wezen waarin het manna bewaard werd; het manna is de Goddelijke waarheid, dezelve moet in ons geheugen goed bewaard worden. Maar van dit bewaren wordt hier niet gesproken, want veel mensen hebben een goed geheugen om hetgeen zij horen te bewaren, maar zij hebben geen goede harten, zij *leven* niet goed, waarom zij ook door hun bewaren niet zalig zijn.
- Ten tweede, men bewaart ook het Woord als men dat in het werk stelt, dat is, wanneer wij nauwkeurig zorg dragen om ons leven met hetgeen wij horen in onze omgang te doen overeenkomen. *Welzalig zijt gij die Gods Woord hoort en dat aldus bewaart*. En aldus zijn al de zwarigheden van de tekst verklaard.

De lering is deze: *Dat die eerder zalig zijn die Gods Woord horen en dat onderhouden, dan de moeder van Jezus Christus was omdat ze Hem ter wereld gebracht had*.

Werkelijk, dit is een zaak waar wel op gelet dient te worden en indien het niet in de Bijbel had gestaan, het zou bijna ongelooflijk geweest zijn, dat Christus zou zeggen, dat u, man of vrouw, in welke eeuw van de wereld u ook leeft, eerder zalig zijn zult dan Maria, indien u het Woord Gods hoort en dat bewaart.

Het is opmerkenswaardig dat deze vrouw in de tekst een heel andere wijze van spreken gebruikt dan Elisabeth, die de nicht was van de maagd Maria. Deze vrouw zei: "Zalig is de buik die Gij gedragen heeft en de borsten die Gij hebt gezogen." Maar Elisabeth riep uit: "Zalig is zij die geloofd heeft." Op deze woorden heeft een geleerd schrijver een zeer goede aanmerking: 'Indien de maagd Maria, zegt hij, Christus in haar hart niet had gebaard door het geloof, zowel als door haar lichaam, zij zou niet zalig geweest zijn, want Elisabeth verklaart hier waarin de zaligheid van de maagd Maria en van al de uitverkorenen bestond.'

Wel dient dit dan tot weerlegging van de dwaasheid van de Roomse kerk, die zo bovenmate de maagd Maria verheft. Ik heb enige paapse auteurs een weinig nagezien en ik heb bevonden dat ze de maagd Maria veel meer waardigheid en heerlijkheid toeschrijven dan aan Christus. Zij verhalen van haar vreemde geschiedenissen en zottigheden, waarvan in vorige tijden nooit gehoord is om haar naam alzo afgodisch te verhogen, alsof ze vrij was van de erfzonde, daar nochtans de Schrift uitdrukkelijk zegt, dat al degenen die van Adam voortkomen met de oorspronkelijke verdorvenheid bevlekt zijn, daarom ook de maagd Maria, zijnde een dochter Adams. De Roomsers spreken met meer eerbiedigheid van het maagdon, waardigheid en heiligheid van de maagd Maria, de moeder, dan zij doen van de gerechtigheid, genade en verdiensten van Christus, de Zoon. En daarom houden zij de rechtvaardigmaking door de werken en niet door het geloof voor de rechtvaardigheid van Christus. Ja, zij zijn zo verzot op de maagd Maria, dat zij haar maken tot een grote voorspraak bij God de Vader.

Iemand mocht denken, dat het onnodig is tegen de paapse leer te handelen, maar de predikanten hebben nooit meer reden daartoe gehad dan nu, want nooit heeft zich de paapse leer zó arglistig verspreid dan in onze dagen, waarin door een vervloekte toelating de priesters en Jezuïeten hun godslasterlijke gevoelens zó verspreiden en hun Jezuïtische trekken en vindingen uitwerken. God weet ook hoe ras u, die uw hals niet wilt buigen onder het juk van Christus, onder het Roomse juk zult gebracht worden. Dit kan ik zeggen uit eigen bevinding, dat ik nooit heb bevonden dat er meer naar het pausdom hellen, als nu onlangs. Die de religie der Hervormingsgezinden, hebben beleden, wijken schandelijk af van hun eerste belijdenis en statige verbonden en God weet hoe ras zij de maagd Maria boven Christus zullen stellen.

Maar ik hoop betere dingen van u, daarom zal ik dit overslaan en komen tot de redenen van deze leer, welke deze zijn:

Ten eerste, daarom zijn diegenen eerder zalig, die Gods Woord horen en dat bewaren, dan de maagd Maria was door Christus ter wereld te brengen, omdat Christus acht dat dezelve aan Hem nader verbonden zijn dan Zijn eigen natuurlijke familie, Lukas 8:21. *Maar Hij antwoordde en zeide tot hen: Mijn moeder en mijn broeders zijn deze, die Gods Woord horen en dat doen.* Zie, hier is een rechte weg om tot een nieuw verbond van vriendschap met Christus te komen, om een bloedverwant van Christus te worden en voor de broeder, zuster en moeder van Jezus Christus geacht te worden, namelijk door de wil van Christus te gehoorzamen.

Ten tweede, uw zaligheid blijkt daaruit, omdat indien u het Woord hoort en doet, u zult volharden tot het einde toe, wanneer anderen van het geloof zullen afvallen en schipbreuk lijden, zoals Christus zegt, Mattheüs 7 van het 24^e tot het 28^e vers: *Een iegelijk dan die deze Mijn woorden hoort en dezelve doet, die zal Ik vergelijken bij een voorzichtig man, die zijn huis op een steenrots gebouwd heeft en daar is slagregen neergevallen en de waterstromen zijn gekomen en de winden hebben gewaaid en zijn tegen hetzelfde huis aangevallen en het is niet gevallen, want het was op de steenrots gegrond. En een iegelijk die deze Mijn woorden hoort en dezelve niet doet, die zal bij een dwaze man vergeleken worden, die zijn huis op het zand gebouwd heeft en de slagregen is gevallen en de waterstromen zijn gekomen en de winden hebben gewaaid en zijn tegen datzelfde huis aangeslagen en het is gevallen en zijn val was groot.* Die alleen, die Gods Woord horen en dat bewaren, volharden, zij alleen hebben hun zielen gebouwd op een rotssteen en zij staan onbewegelijk ten tijde van vervolging. Zeker, zij kunnen wel vallen, en wel lelijk ook, zoals blijkt uit de val van David, Petrus en

anderen. Door de geweldigheid van des satans verzoeking en het overblijfsel van verdorvenheid kunnen ze wel vallen, maar niet geheel afvallen, omdat ze op de onbeweeglijke Rots gebouwd zijn. De Leidsman en Voleinder des geloofs heeft voor hen gebeden dat hun geloof niet ophoude. Anderen vallen af wanneer de winden en onweer ontstaan.

Ten derde. God doet zeer heerlijke beloften aan hen die het Woord Gods horen en dat bewaren, Openb. 1 : 3: Zalig is hij die leest en zijn zij die horen de woorden dezer profetie, want de tijd is nabij. Hier ziet u dat allen zalig gesproken worden die Gods Woord lezen en horen, dat wil zeggen, die het in hun hart opleggen en in hun wandel uitdrukken.

Ten vierde, u kunt anderen tot de zaligheid brengen, door uit te werken hetgeen u hoort uit Gods Woord. Zalig zijn zij die een middel zijn om anderen naar de hemel te brengen, zoals Petrus schrijft: dat de ongelovige mannen door de wandel van de vrouwen gewonnen mogen worden. En Petrus 2:12: En houd uw wandel eerlijk onder de heidenen, opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken die zij in u zien, God verheerlijken mogen in de dag der bezoeking. Hun godzalige wandel kan een middel wezen om anderen tot de zaligheid te brengen.

Ten vijfde, indien u nauwe toevorcht hebt in te doen hetgeen u hoort (hoewel u anderen niet tot de zaligheid brengt) zo zult u evenwel zekerlijk in de hemel komen en de zaligheid beërven, Openb. 14 : 12 en 13: Hier is de lijdzaamheid der heiligen, hier zijn ze die de geboden Gods bewaren en het geloof van Jezus. En ik hoorde een stem uit de hemel, die tot mij zeide: Schrijft: zalig zijn de doden die in de Heere sterven, van nu aan, ja zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid en hun werken volgen met hen.

O, die ernstig tracht Gods geboden en het geloof van Jezus te bewaren, u zult zeker in de hemel komen, hoewel u niemand dan uzelf mee brengt.

Nu ga ik over tot de toepassing *en deze is ten eerste een droevige klacht.*

Is het zo dat die Gods Woord horen en bewaren, eerder zalig zijn dan de maagd Maria was in dat opzicht dat ze Christus ter wereld gebracht heeft, zo moet dit dan dienen tot een droevige klacht, dat de mensen de zaligheid niet willen zoeken daar zij die met zo'n kleine moeite verkrijgen kunnen? Indien God gezegd had: *Ik zal u zalig maken, indien u bergen verzet, indien u Mijn Wet tot de minste jota en stipt vervult*, dit zou voor ons onmogelijk geweest zijn. Maar, zegt God, zalig zijt gij indien u het Woord Gods hoort en dat bewaart. Daarom, indien u niet in het werk wilt stellen hetgeen u hoort, dan verwerpt u de aangeboden genade. De duivel zou u niet ter verdoemenis kunnen brengen zo u het zelf niet wilde doen. O mens, u hebt een hardnekkig hart, dat alles doen wil wat uzelf behaagt (laat de predikant zeggen wat hij wil), die weinig consciëntie maakt van Gods Woord te horen en nog minder van te doen hetgeen u hoort; u bent niet te verontschuldigen.

Doch om deze nuttigheid nader aan te dringen, zo neemt deze vijf bedenkingen.

Ten eerste, indien u het gehoorde Woord niet in het werk stelt, zo zal dat horen uw verdoemenis te eniger dage verzwaren. Joh. 5 : 22: *Indien Ik niet gekomen ware en tot hen gesproken had, zij hadden geen zonde, maar nu hebben zij geen voorwendsel voor hun zonden.* De zonde kan enigszins verkleind worden, waar geen kennis van de zonde is. Het is veel groter zonde de bekende Wet Gods te verachten dan dezelve niet

te weten. Die tegen hun kennis zondigen, hebben geen voorwendsel of verontschuldiging voor hun zonden. *De dienstknecht, welke geweten heeft de wil zijns heren en zich niet bereid noch naar zijn wil gedaan heeft, die zal met vele slagen geslagen worden.* In Jesaja 13 leest men van vele natiën en volkeren tegen welke God de profeet gebiedt een zware profetie aan te zeggen. En in Jesaja 22 leest men van de last van het dal des gezichts, dat is bij Jeruzalem, en daar wordt opgemerkt, dat die last de allerzwaarste was, geen last was zo zwaar als die van het dal der gezichten. Het was een plaats waar veel kennis was en waar veel preken geschieden, daarom was ook die last zwaarder dan tegen Babylon, Tyrus, Damaskus en al de anderen. Hoewel de mensen, die in de delen van Amerika wonen, ter hel zullen varen om hunner ongehoorzaamheid wil; nochtans bedenkt, dat u die in Engeland woont, waar het Evangelie beleden en gepredikt wordt, dat u zult ter hel zult gaan met een zwaardere last op uw consciëntie dan dezen die het Evangelie niet gehad hebben. U zult met een getuige verdoemd worden, die het Woord Gods hoort maar geen zorg draagt om het gehoorde te verrichten.

Iemand mag verbaasd en verschrikt staan, die leest hetgeen er staat, Jer. 10 : 25: *Stort Uw grimmigheid uit over de heidenen, die U niet kennen.* Indien Gods grimmigheid uitgestort worden over de arme onwetende heidenen die God niet kennen, die de middelen der zaligheid niet hebben, die het Evangelie van Christus niet horen, wel, hoedanige toornigheid zal dan uitgestort worden over de christenen, die God niet kennen? Maar inzonderheid, wat onuitsprekelijke grimmigheid en wraak zal over de christenen uitgestort worden, die zondigen tegen die kennis Gods, tegen het licht, schijnende klaar in hun ogen en tegen een ontwaakte en overtuigde consciëntie? Indien in de hel de ene plaats heter is dan de andere, dan zal die voor hen wezen. Want het is een veel groter zonde de bekende Wet Gods te verachten, dan onwetende te zijn van Gods Wet. Die tegen hun geweten zondigen, hebben geen voorwendsel of verontschuldiging voor hun zonde.

Ten tweede. U hebt de liefde Gods niet in u als u niet in het werk stelt hetgeen u hoort, Joh. 2 : 5: *Zo wie Zijn Woord bewaart, in die is waarlijk de liefde Gods volmaakt geworden.*

Ten derde. God acht uw belijdenis niets waardig, tenzij u onderhoudt hetgeen u hoort. Al stelt men in de rekenkunde nog zo veel nullen samen, zo maken zij nochtans geen som, maar stel er het cijfer 1 bij, dan zal het een grote som maken. Zo ook, al bidt u nog zo dikwijls en al hoort u nog zo veel preken, het zullen niet anders dan nulleen wezen, tenzij dat u daarbij voegt een consciëntieuze wandel, die overeen komt met hetgeen u hoort en bidt.

Bedenkt bij uzelf (die zólang een belijder bent geweest) wenst u wel dat God u zó aanschouwde, dat u heel uw leven een goddeloos en onwetend mens bent geweest? Wel, zo is het, God schat u voor zodanig, indien u hetgeen u hoort of weet, niet in het werk stelt, 1 Sam. 2 : 12: Doch de kinderen van Eli waren kinderen Belials, zij kenden de Heere niet. Zij kenden de Heere wel, want zij hadden een beschouwende kennis Gods en van de Wet door hun opvoeding, omdat zij priesters des Heeren waren en God wilde geen onwetende mensen tot Zijn priesters maken. Maar zij hadden geen prakikale, krachtige en zaligmakende kennis Gods en daarom achtte God hun kennis voor geen kennis en hun belijdenis als geen belijdenis. Zo ook Jer. 2 : 8: *De priesters zeiden niet, waar is de Heere? En die de Wet handelden kennen Mij niet en de herders overtraden tegen Mij en de profeten profeteerden door Baäl en wandelden naar*

dingen die geen nut doen. Zij kenden Mij niet; God zag niet aan de kennis die zij van Hem hadden, omdat zij tegen Hem overtraden.

Gedenkt, God zal uw horen achten als geen horen, uw bidden als geen bidden, uw ontvangen van sacramenten als geen ontvangen, indien u niet tracht gehoorzaam te zijn aan hetgeen u hoort.

Ten vierde, u kunt in uw ziel geen verzekering of bewijs hebben van Gods liefde voor u, tenzij u poogt te bewaren hetgeen u hoort. *Indien gij Mij liefhebt, zo onderhoudt Mijn geboden,* staat er in Joh. 14 : 16. Daarom vindt men in de Schrift dat de liefde Gods dikwijls gevoegd wordt bij het onderhouden van Gods geboden, Exodus 20 :6: *Ik doe barmhartigheid aan duizenden dergenen die Mij lief hebben en Mijn geboden onderhouden.* Die beide worden samengesteld om te tonen dat waar liefde Gods is, daar is ook een onderhouden van Zijn geboden.

Ten vijfde. Als wij niet ernstig trachten te bewerken hetgeen wij horen, dan zal God aangezet worden om het Evangelie van ons te nemen, Amos 8 : 9: *En het zal te dien dage geschieden, spreekt de Heere HEERE, dat Ik de zon op de middag zal doen ondergaan en het land bij lichten dage verduisteren.* Vers 11. *Ik zal een honger in het land zenden, niet een honger naar brood, noch dorst naar water, maar om te horen de woorden des Heeren.*

Gedenkt dit, God zal het Woord wegnemen, omdat u daarmee geen nut doet, Matth. 21 : 43: *Daarom zeg Ik ulieden, dat het Koninkrijk Gods van u zal weggenomen worden, indien u geen vruchten voortbrengt.* Door het Koninkrijk Gods moet men verstaan het Evangelie, Gods Woord en de bediening daarvan. Dit zal van u genomen en aan anderen gegeven worden, indien u geen vruchten voortbrengt. En hieruit kunnen wij dan klaar aflezen onze zonde en ons zwaar oordeel. Want indien enig volk van de wereld schuldig is aan de onvruchtbaarheid onder de middelen der genade, dan is het onze natie. Wij zijn tot de hemel toe verheven geweest en daarom mogen wij met recht vrezen en verwachten dat wij tot de hel neder geworpen worden.

Nu, om uw consciënties te doen ontwaken, zal ik eerst enige bewijzen voorstellen, dat wij,

1. Ten hoogste schuldig zijn aan de onvruchtbaarheid onder de middelen der genade.
2. Een ten tweede zal ik u tonen dat wij dan in groot gevaar zijn dat het Evangelie van ons zal weggenomen worden en aan een volk gegeven worden, wat zijn vruchten voortbrengt.

1.

Dat wij schuldig zijn aan onvruchtbaarheid onder de Evangelische ingestelde middelen der godsdienst, dat blijkt:

- Ten eerste uit de droevige klacht welke zelfs de allervruchtbaarste plantsoenen in Gods wijngaard doen. Het volk Gods klaagt met benauwdheid en zuchting huns harten over hun onvruchtbaarheid onder de middelen der genade. Wel, indien de bomen der gerechtigheid, die God geplant heeft in Zijn wijngaard, klagen dat ze geen vrucht dragen, zo zijn dan gewis de wilde bomen onvruchtbaar. Indien de bomen van Gods hof geen vruchten voortbrengen, wat zullen dan de bomen van de wildernis doen? Indien Gods volk neerzit en weent, omdat in hen geen genoegzame vrucht gevonden wordt, hoe grote oorzaak van klagen hebben dan de goddelozen van de wereld, welker harten zo hard zijn als een molensteen, hoewel de hemelse regen daarop van tijd tot tijd neervalt.

- Ten tweede, het blijkt uit de droevige klachten van Gods gezanten, de dienaars van Jezus Christus, welke bemerken dat er maar kleine vrucht voortkomt uit al hun arbeid, dat hun Evangelische bediening kleine voortgang heeft. Daarom liggen zij met droefheid op hun bed en klagen met verslagenheid van geest, zoals Petrus deed, dat ze heel de nacht gevist maar niets gevangen hadden, dat ze gelijk als op een rots slaan en dat ze hun gereedschap in stukken breken, dat ze hun eigen leven afsloven en hun longen verteren, maar dat ze de verdorvenheden van het volk niet kunnen verteren. En aldus klagen zij met de Profeet (onder de persoon van Christus): *Ik heb te vergeefs gearbeid.*
- Ten derde, het blijkt uit de vergelijking van onze tijd met de tijd waarin het Evangelie eerst geplant werd. Christus zegt, Matth. 11 : 12: *Van de dagen van Johannes de Doper tot nu toe, wordt het koninkrijk der hemelen geweld aangedaan en de geweldigers nemen hetzelfde met geweld.* In die dagen gebruikten de mensen een heilig geweld in de wegen der godsdienst, maar waar is nu dat geweld te vinden? Als de zeventig discipelen van Christus bevel hadden het Evangelie te preken, werd van hen gezegd *dat ze uitgingen om het Woord te preken en God was met hen, zodat velen bekeerd werden en de duivel viel gelijk een bliksem uit de hemel.* Hun dienst had zeer heerlijke voortgang. En er staat in Jes. 54 : 2 (hetwelk is een voorzegging van de eerste tijden der prediking des Evangelies) *Maakt de plaatsen uwer tenten wijd en dat men de gordijnen uwer woning uitbreide. Alsof er geen plaats genoeg was voor de bekeerde, daarom: maakt dan uw tenten wijder!* Wat ziet op de heidenen in hun eerste bekering. En, zegt de apostel, Gal. 4 : 27: *Zingt vrolijk, gij onvruchtbaren die niet baart, breekt uit en roept gij die geen barensood hebt, want de kinderen der eenzamen zijn veel meer dan dergene die de man heeft.* Zo staat er ook in Hand. 11 : 21: *De hand des Heeren was met hen en een groot getal geloofde en bekeerde zich tot den Heere.* Ja drieduizend werden er bekeerd door een predikatie van Petrus, daar men nu wel drieduizend preken kon doen en nauwelijks een ziel tot Christus bekeren. De koninklijke profeet zegt, Psalm 110: 3: *Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heirkraft, in. heilige sieradiën, uit de baarmoeder des dageraads zal U de dauw Uwer jeugd zijn.* De zin van deze woorden, uit de baarmoeder des dageraads zal U de dauw Uwer jeugd zijn, is deze, dat namelijk op het eerste preken van het Evangelie, de bekeerden zo groot in getal zouden wezen als de droppen van de dauw op het gras in de morgenstond. Maar tegenwoordig is het bekeren van zielen en het overbrengen van mensen tot Christus, zo menigvuldig niet als de droppen van de dauw, maar zo zeldzaam als paarden en diamanten.
- Ten vierde. Het blijkt dat er een algemene onvruchtbaarheid is onder al de middelen der genade, omdat heden meer volk van de waarheid en eenvoudigheid van het Evangelie afgekeerd wordt, dan er door deszelfs krachtadige werking bekeerd wordt. De bekering die in deze dagen geschied, heeft meer kracht op de hersenen van de meeste mensen dan op hun harten. Zij werkt in hun alleen inbeeldingen en opinie maar geen werkzame Godzaligheid. Zij zijn niet gelijk de zon maar als de maan, welker schijnsel wel licht geeft, maar geen hitte. Het Woord mag hen dan van dronkenschap weerhouden, maar de duivel maakt hen dronken met vreemde gevoelens en dwalingen.

2.

Dit nu alzo zijnde, zal ik u verder enige bewijzen geven dat wij ja in groot gevaar staan, dat het koninkrijk Gods, het Evangelie van Jezus Christus van ons zal weggenomen worden, indien het niet is van de gehele natie, althans van enige bijzondere plaatsen. Laat ons derhalve vrezen.

Ten eerste kan dit blijken uit die onverzoenlijke tegenstrijdigheid van de belijders van het Evangelie tegen de predikers van het Evangelie. Want dat volk, hetwelk weleer de voeten van hun dienaren zeer liefelijk achtte, zegt nu, *dat het teken van het beest op hun voorhoofd gebrandmerkt staat*. Dat volk, hetwelk weleer hun ogen zou hebben uitgegraven ten dienste van hun dienaren, zouden nu de ogen van hun dienaren wel uitgegraven. Dat volk, hetwelk ons hield voor dienstknechten van Christus en uitdelers van de verborgenheden der zaligheid, schat ons nu voor gezonden door de antichrist en scheurmakers. Gewis, er is niets bekwamer om het Evangelie van ons te verdrijven, dan dat men zich stelt en kampt tegen het Evangelie en de dienaars ervan. Dit zal een oorzaak en opkomst zijn (indien God het niet voorkomt) van onze verwoesting en een uitgang van het Evangelie van Jezus Christus. Ik wilde wel dat zodanige mensen die de Godzalige predikanten liever in de gevangenis dan op de predikstoel zien, eens bedachten dat indien God hen wegneemt, zij dan betere in hun plaats zouden krijgen? De ketters waren de Godzalige en geleerde Junius zó moede, dat God toelaat dat Arminius na hem opstond, die een grote vijand was van het Evangelie van Christus. God zou met recht ons onbekwame en verleidende leraars geven omdat wij deze geleerde en godzalige dienaren, die onder ons zijn, zo weinig achten. Als Paulus en Barnabas tegengesproken en gelasterd werden van de ongelovige Joden, zeiden zij: *Nademaal gij Gods Woord verstoot en uzelf des eeuwigen levens niet waardig oordeelt, ziet, wij keren ons tot de heidenen; zij verloren daardoor het Evangelie*.

Ten tweede, het blijkt dat er gevaar is dat het Evangelie van ons zal geweerd worden uit de algemene zorgeloosheid en zatheid van het volk, hetwelk onder het Evangelie leeft. Wanneer de kinderen met het brood in hun handen spelen, komt de vader en ontnemt het hen en laat hen vasten. Wij hebben met het Evangelie gehandeld zoals de kinderen met het brood doen als hun buik vol is. Wij zijn weelderig en brooddronken geworden, zodat, indien een dienaar van *het geloof* preekt, of van *de bekering*, van *de doding der zonden*, van *de ijver*, van *de zelfverloochening* en *de hemelsgezindheid*, men acht die leringen voor gering en al te gewoon.

Maar als God een volk ziet zat worden, brooddronken worden en spelen met het Evangelie, dan zal Hij hun haast slaan. Hij zal hun doen weten en kennen de waardij van het Evangelie door het gebrek ervan. Als de Israëlieten eens walgden van het manna, liet God hen haastig door honger vergaan.

Een ieder kan in deze zaak haast merken onze zonde en ons gevaar, want dat volk, wat tevoren met vermaak de ingestelde middelen van de godsdienst waarnam, is deze nu zat en moe geworden. Het volk, hetwelk de zes dagen verdrietig was, denkende dat het te lang was eer de rustdag kwam, zorgt nu niet om een rustdag in het gehele jaar te heiligen; dat volk, hetwelk niet één dag zonder het Evangelie kon leven, kan niet alleen zonder, maar ook boven het Evangelie leven, gelijk degenen waarvan wij lezen in 1 Kor. 1 : 12, welke zo hoog in hun ogen verheven waren, dat ze Paulus, Apollos en Cefas versmaden en alleen Christus aannamen. Doch wanneer enig volk het Evangelie beu wordt, zo zal het niet lang aanlopen of het Evangelie zal ook hun beu worden en van hen vertrekken.

Ten derde, dat er gevaar is dat het Evangelie van ons zal weggenomen worden, blijkt uit de grote groei van zodanige gevoelens, die strijdig zijn tegen het Evangelie, waardoor haar kracht en zuiverheid omver geworpen wordt. Wanneer de mensen met al hun kracht een tolerantie willen invoeren of het dulden van alle religies, banen zij de weg om geen religie te hebben. Ezech. 43 : 8: Als het volk hun dorpel stelde aan Gods dorpel en hun post nevens Gods post, dat is, als zij hun overleveringen en hun eigen vondsten voegden bij Gods geboden. Alzo was er slechts één wand tussen God en hun. Deze goddeloosheid was gelijk een scheidsmuur, God vertrok daarom van hen. Al wie ook pleiten voor die vrije tolerantie van allerlei gevoelens, die stellen zo veel in hen is, een scheidsmuur tussen God en Engeland.

Ten vierde, een aanwas van verderfelijke dwalingen en ketterijen, is een bewijs dat het Evangelie zal weggenomen worden. Het Evangelie is de zon, die op onze horizon of gezichtseinder schijnt en de ketterijen zijn als nevel, hetwelk de heldere stralen van de zon verdonkert. Er wordt zeer gepast door iemand aangemerkt, *dat de Roomse kerk niet is vervalst door verdorvenheid in manieren, maar alleen door verdorvenheid in de leer*. Men leest in Openb. 12 : 15 *dat als de vrouw vloed in de woestijn, de slang uit zijn mond wierp water als een rivier achter de vrouw, opdat hij haar daardoor zou doen wegvoeren*. Deze vloed was niet anders dan ketterijen en voornamelijk de ketterij van Arius. Indien God de slang toelaat dat hij een vloed van ketterijen over het land uitwerpt, dan mogen wij wel met recht de wegneming van het Evangelie van ons vrezen.

Ten vijfde, de onverzoenlijke tegenstand tegen de vaststelling van kerkregering, is een bewijs van de wegneming van het Evangelie. Het is waar, de regering is maar de omtuining, en het Evangelie is de vrucht, maar als u de omtuining afbreekt, dan zal de vrucht weinig wezen en het veld zal dan door de wilde beren overlopen worden.

Het was Luthers woord (in zijn eerste waarschuwing tegen de kerk van Rome) *dat het Evangelie meer schade geleden had door een zevenjarige ophouding van een goed gestelde regering, dan het in veertig jaren daarna kon inhalen*. God gawe dat het met ons zo niet was.

Nu uit dit alles kan blijken, dat wij in groot gevaar zijn dat het Evangelie van ons zal weggenomen worden. Och, hoe zorgvuldig behoorden wij dan te wezen in de middelen der genade te gebruiken, terwijl wij die nog onder ons hebben, want indien het Evangelie weg is zo is het alles weg. Het was ons beter het licht van de zon te verliezen, dan het licht des Evangelie. Want:

1. Indien het Evangelie weg gaat van een volk, dan gaat de vrede weg; de wegneming van de blijde boodschap des vredes zal veroorzaken een wegneming van onze vrede.
2. Indien het Evangelie van ons weggaat, gaat de volheid met de vrede weg.
3. Indien het Evangelie en de godsdienst weggenomen is, dan is onze behoudenis weg. De ark was de behoudenis voor de Israëlieten en als de ark weggenomen was, dan was hun sterkte en behoudenis weggenomen. Wanneer de Joden het Evangelie verwierpen, zodat het werd overgebracht aan de heidenen, kwamen de Romeinen en namen haar plaats in en verdreven hun natie.
4. Als het Evangelie weggaat, gaat ook onze burgerlijke vrijheid weg. Toen de Joden het Evangelie eens klein achtten, leefden zij niet langer in vrijheid, maar werden slaven en belastingbetalers van de Romeinen.
5. De waardigheid en de glans van een natie gaat weg als het Evangelie weggaat, gelijk de oude Eli zei toen de ark genomen was: *de eer is weggevoerd uit Israël*.

Er staat in Matth. 2:6 dat Bethlehem geenszins de minste was onder de vorsten van Juda en nochtans zegt Micha in zijn 5e hoofdstuk het 1ste vers dat Bethlehem was de minste, namelijk in opzicht van zijn situatie en plaats en het klein getal van inwoners, maar niet de minste naar het zeggen van Matthéüs, omdat de Messias daar geboren en het Evangelie daar gepredikt werd. Het Evangelie van Christus verhief Bethlehem boven zichzelf. Daarom wordt Kapernaüm gezegd tot de hemel toe verheven te zijn, omdat de blijde tijdingen van het Evangelie daar verkondigd werden. Indien dan God het Evangelie van ons nam, zo zouden wij wezen als Bethlehem, de minste van duizend steden. Wij moeten de grootheid van een stad niet afmeten uit de grote koopmanschap die er in gedreven wordt en het grote getal van volk hetwelk er in is, maar uit het bloeien van het Evangelie in dezelve. Londen zal de minste stad van duizenden wezen, indien het Evangelie daaruit weggenomen is. doe behoorden wij dan te trachten te verstaan en te bekennen ook in deze onze dag, hetgeen tot onze vrede dient, opdat het hierna niet verborgen zij voor onze ogen. Ja, hoe behoorden wij ons niet tevreden te houden met het enkel horen van het Woord, maar wij moesten daders van dezelve wezen, de kracht en het gezag van dezelve uitdrukken in onze handel en wandel.

Vraag. Maar u zult zeggen, indien die alleen zalig zijn die Gods Woord horen en hetzelfde bewaren, die hetgeen zij horen in het werk stellen, wie kan dan zalig bevonden worden? Want wie leeft er die dat kan bewaren, die door zijn leven beantwoorden kan hetgeen hij hoort? Ik hoor vele zonden bestraffen, die ik niet kan mijden, ik hoor dat er op vele plichten aangedrongen wordt, die ik niet kan nakomen, ik hoor wel tot vele deugden aanraden, die ik niet kan uitwerken, wel hoe kan iemand zalig wezen, nademaal niemand kan bewaren hetgeen hij hoort?

Ik antwoord, indien u leefde onder een verbond der werken, zou u nimmer zalig kunnen worden, omdat u nooit het gehoorde Woord zo kunt bewaren volgens die precieze mate, die in het verbond der werken vereist wordt, want hetzelfde gebiedt een mens de gehele wet volmaakt te onderhouden en dat in eigen persoon. Maar weet dit tot uw troost, dat u onder een verbond der genade bent, hetwelk geen volmaakte maar een oprechte gehoorzaamheid vereist en hetwelk de wil voor de daad aanneemt.

Och, gedenkt dat u niet bent onder het verbond der werken maar der genade, hetwelk Christus' gehoorzaamheid en lijden voor u (indien u een gelovige zijt) aanneemt, alsof het van u in eigen persoon geschied was. Het is wel waar wat Christus zei tegen de jongeling, Matth. 19 : 17: *Wilt gij in het leven ingaan? Onderhoud de geboden!* Maar u moet weten dat Christus dit tot hem zei omdat hij van een Farizeese geest en gesteltemis was en dat hij door zijn goede werken meende zalig te worden.

Maar indien Christus tot iemand van ons zei: Gij zult in de hemel komen indien u al de geboden onderhoudt en u zult nooit zalig worden indien u één gebod breekt, dan zouden wij allen in eeuwigheid verloren gaan. Maar Christus zegt: *geloof en gij zult leven!* De beloften en niet de werken zijn het voorwerp van ons geloof, Rom. 4: 16. Daarom was Ambrosius gewoon te zeggen: *laat ons op vergeving hopen als uit geloof en niet uit schuld.*

Met één woord, tracht zoveel als in u is te doen hetgeen u hoort, beschreit uw onmacht om Gods wet te volbrengen, doet al wat u kunt, weent, dat u niet beter kunt en dan zal God zeggen, hoewel u de wet niet volkomen kunt onderhouden: *Mijn Zoon heeft dezelve voor u volbracht. Ik neem Zijn gehoorzaamheid aan als uw gehoorzaamheid en Zijn gerechtigheid als uw gerechtigheid.*

O, wat een grote genade en barmhartigheid is hier! Hoe kan dit uw hart verkwikken in het midden van al uw klein moedigheden!

Wederom, weet tot uw troost, dat indien u in oprechtheid uws harten tracht te onderhouden al hetgeen u hoort, dan wordt dit bij God aangenomen evenals of u volmaakt het gehoorde Woord had uitgewerkt. Als u met een innerlijke begeerte van uw ziel, werkt om Gods wil te gehoorzamen en Zijn geboden te onderhouden, dan wordt het van God aangenomen alsof het dadelijk van u geschied was.

Het is opmerkenswaard hetgeen er staat in Hebr. 11 : 17: Door het geloof heeft Abraham als hij verzocht werd, Izak geofferd, en hij die de beloften ontvangen had, heeft zijn eniggeborene geofferd. Abraham heeft het niet dadelijk en waarlijk gedaan, maar omdat hij het in zijn hart voornam en dat de begeerte en het voornemen van zijn ziel was Gods gebod te gehoorzamen, daarom wordt het in de Schrift gerekend voor een daad.

O, neem dit tot uw troost, u die een zoon van Abraham bent en in zijn voetstappen en geloof wandelt! Dezelfde begeerten en de voornemens van uw hart worden aangezien alsof zij waarlijk en dadelijk uitgewerkt waren. Indien u wilde beter te bidden, beter Gods Woord horen en hetzelfde meer in het werk stellen dan u doet, wordt dit bij God gerekend alsof u het al reeds gedaan had. Amen.